

Sveriges Byggindustriers remissvar på En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:47)

Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar över 3300 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Sveriges Byggindustrier har tagit del av rubricerad remiss och vill framföra nedanstående synpunkter, vilka framförallt rör byggande och klimatfrågan.

Sammanfattning

Sveriges Byggindustrier anser att:

- Det behövs en sektorsstrategi för minskad klimatpåverkan från samhällsbyggnadssektorn.
- Klimatfrågan bör ha hög prioritet när Sverige ökar takten i bostadsbyggandet.
- Klimatpåverkan från byggnadsverkens hela livscykel bör beaktas. Hur detta ska ske behöver utredas. Minskad klimatpåverkan bör premieras i offentlig upphandling.
- Sverige bör skyndsamt implementera EU-direktivet om byggnaders energiprestanda och slå fast vad som menas med nära nollenergibyggnader i Sverige.
- Byggregler ska vara minst nationella, inte kommunala, och styra mot byggnader med lågt energibehov.
- Staten bör stötta kommunerna i att utöva den tillsyn som krävs för att de statliga energikraven ska följas.
- Större fokus än idag bör läggas på energieffektivisering av det befintliga byggnadsbeståndet. Investeringsstöd är dock fel väg att gå.
- Sveriges Byggindustrier tillstyrker förslaget att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för energieffektivt byggande och förvaltning, livscykelanalys samt förnybar energi.
- Det behövs såväl kraftigt ökade satsningar på underhåll av järnvägen som en utbyggnad av järnvägsnätet.
- Sverige ska vara pådrivande för att koldioxidkraven på personbilar och lätta lastbilar skärps och för att det utvecklas EU-krav på koldioxidutsläpp från tunga fordon.
- Utsläppskrav i offentlig upphandling bör driva på utvecklingen av energieffektiva tunga fordon med låga utsläpp.
- Det behövs långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel.
- Sverige bör verka för EU-gemensamma koldioxidkrav på motorer till arbetsmaskiner.
- Staten bör satsa mer på FoU och innovation inom området fossilsnåla arbetsmaskiner och biodrivmedel.

- Det behövs statliga satsningar på att minska klimatutsläppen från basmaterialindustrin och förutsättningarna för Carbon Capture and Storage (CCS) i Sverige bör undersökas.

Generella synpunkter

Sveriges Byggindustrier står bakom klimatmålet som slogs fast i Paris. Byggbranschen vill bidra till minskad klimatpåverkan och flera av våra medlemsföretag har egna ambitiösa klimatmål.

Sveriges Byggindustrier instämmer i behovet av ett tydligt och ambitiöst mål för utsläppsminskningar i Sverige. Hur strategin för att nå målet utformas kommer dock att vara avgörande för klimatarbetets framgång och kostnader. Sveriges Byggindustrier ser ett behov av en sektorsstrategi för samhällsbyggnadssektorn och vill gärna bidra till att ta fram en sådan. Komponenter som vi anser bör ingå i strategin är bland annat:

- Ett företagsklimat som främjar hållbara investeringar i Sverige
- Ökade statliga satsningar på FoU och demonstrationsprojekt inom byggsektorn och byggmaterialindustrin
- Att klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv hanteras i hela plan- och byggprocessen
- Att byggnader med lägre klimatpåverkan tydligt premieras i offentlig upphandling

Målet för svensk klimatpolitik bör vara ett koldioxidneutralt Sverige med bibehållen eller stärkt konkurrenskraft. Politiska beslut och styrmedel ska utformas så att de underlättar samhällets omställning till klimatneutralitet och gynnar de företag som investerar i verksamhet som bidrar till lägre klimatpåverkan. Det ska vara enkelt och lönsamt att göra det som är bra för klimatet. Det kan tyckas självklart men så är inte fallet idag. Fortfarande saknas viktiga drivkrafter på marknaden. Den drivkraft som borde vara viktigast för byggbranschens klimatomställning är kundernas efterfrågan på byggnadsverk med liten klimatpåverkan, men den drivkraften är tyvärr fortfarande svag.

Sveriges Byggindustrier noterar att klimatanpassning inte behandlas i strategin. Särskilt samhällsbyggnadssektorn kommer att påverkas mycket av ett förändrat klimat. Vi kommer t ex att behöva bygga på ett annat sätt än idag när klimatet blir varmare och fuktigare och vädret mer extremt. Dessa insikter behöver finnas med i en strategi för att minska klimatpåverkan, så att insatser för att minska klimatpåverkan och insatser för klimatanpassning stödjer varandra.

Synpunkter avsnitt för avsnitt

Synpunkter på avsnitt 7.2.2 Befintliga förslag till styrmedelsförändringar (transportsektorn)

Sveriges Byggindustrier anser att det behövs kraftigt ökade statliga satsningar på underhåll av järnvägen för att underlätta såväl person- som godstransporter med tåg. Detta är brådskande. Ju längre tid järnvägen dras med stora förseningar och andra problem desto fler persontransporter kommer att flytta över till flyg eller bil.

Synpunkter på avsnitt 7.3 Energieffektivare fordon

Sveriges Byggindustrier tillstyrker Miljömålsberedningens förslag att Sverige ska fortsätta vara pådrivande för att koldioxidkraven på personbilar och lätta lastbilar stegvis skärps jämfört med nu beslutade nivåer. Sverige bör även driva på för att det inom EU ska utvecklas koldioxidutsläppskrav för tunga fordon.

Sveriges Bygginstrumenter tillstyrker Miljömålsberedningens förslag att utsläppskrav i offentlig upphandling bör utvecklas så att de stödjer utvecklingen av energieffektiva tunga fordon med särskilt låga utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar räknat i ett livscykelerspektiv.

Synpunkter på avsnitt 7.4 Förnybara drivmedel

Sveriges Bygginstrumenter tillstyrker Miljömålsberedningens förslag att regeringen så snabbt som möjligt bör lägga fram förslag till regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. De som ska investera i produktion av förnybara drivmedel och i nya fordon där dessa drivmedel ska användas måste få veta förutsättningarna för dessa investeringar.

Synpunkter på avsnitt 7.5 Arbetsmaskiner

Sveriges Bygginstrumenter tillstyrker Miljömålsberedningens förslag att Sverige bör verka för EU-gemensamma koldioxidkrav på motorer till arbetsmaskiner.

Miljömålsberedningen föreslår att en myndighet bör tilldelas samordningsansvar för att bidra till utvecklingen av arbetsmaskiner med bättre klimat- och miljöprestanda. Sveriges Bygginstrumenter anser att ambitionen är bra men funderar på om det går att göra så mycket på nationell nivå. Kanske vore det bättre att en myndighet, t ex Naturvårdsverket, får i uppdrag att samordna Sveriges påtryckningsarbete gentemot EU i dessa frågor. Naturligtvis är det i så fall viktigt med en stark förankring hos användarna.

Miljömålsberedningen föreslår att skattenedsättningarna på diesel för arbetsmaskiner bör fasas ut "på ett sätt som tar hänsyn till de negativa effekter som kan uppstå på berörda näringars konkurrensförhållanden". Vi är positiva till styrmedel som tar hänsyn till klimatpåverkan men uppmanar till en noggrann analys av vilka konsekvenser en utfasning av skattenedsättningarna kan få för byggande av bostäder och infrastruktur.

Sveriges Bygginstrumenter är positiva till statliga satsningar på FoU och innovation inom området fossilsnåla arbetsmaskiner och biodrivmedel.

I betänkandet framhålls att kommuner är stora beställare av byggarbeten och att upphandlingskrav därför kan påverka marknaden för arbetsmaskiner. Det anges att kommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö, samt Trafikverket har utvecklat gemensamma miljökrav för att entreprenörer ska anta ett mer systematiskt miljöarbete och att Upphandlingsmyndigheten har förslag på särskilda kontraktvillkor för arbetsmaskiner. Sveriges Bygginstrumenter är positiva till kunskapsstöd till upphandlande myndigheter men vill framhålla att det är viktigt hur kraven formuleras så att de leder till utveckling och nyinvesteringar i bra teknik och inte enbart till omfördelning av befintliga resurser (i detta fall arbetsmaskiner). Jämför hur köp av bra miljöval el gör residual-elmixen "smutsigare" och inte leder till nyinvesteringar i ökad produktion av förnybar el eftersom elcertifikatsystemet styr utbyggnadstakten.

Synpunkter på avsnitt 8.1.1 En industri som skapar klimatnytta i Sverige och omvärlden

Sveriges Bygginstrumenter instämmer i behovet av en nollutsläppsstrategi för basmaterialindustrin och i att strategiarbetet bör innefatta en undersökning av förutsättningarna för "Carbon Capture and Storage" (CCS) i Sverige. Byggsektorn är beroende av cement och ser

stora fördelar med att cementproduktion kan behållas i Sverige i framtiden, inte minst för att kunna fortsätta att - i nära dialog med producenterna - ställa miljökrav på produkten.

Sveriges Byggindustrier instämmer i förslaget att det bör utses en ansvarig myndighet som ges resurser för arbetet med att driva och koordinera forsknings- och innovationsinsatserna för en nollutsläppsstrategi i basmaterialindustrin. Regeringen bör överväga att ge uppdraget till Energimyndigheten eftersom de har långvarig erfarenhet av denna typ av strategiarbete kopplat till energiforskningen.

Synpunkter på avsnitt 8.3 Bostäder, lokaler och byggande

Sveriges Byggindustrier delar beredningens syn att klimatfrågan bör ha hög prioritet i den stora utmaningen att kraftigt öka takten i bostadsbyggandet. Vi har själva lyft frågan om att i takt med att de negativa klimat- och miljöeffekterna av energianvändningen för byggnaders drift minskar så blir det allt viktigare att titta på produktionsfasen och – idealt - hela byggnadens livscykel. Det är en vällovlig ambition från beredningen att livscykelperspektivet bör vara en utgångspunkt vid analys av miljöpåverkan för all ny- och ombyggnad och förvaltning samt för anläggningsarbeten. Den svåra frågan är dock hur detta ska gå till i praktiken? Hos vem ska ansvaret ligga? Hos kommun, fastighetsägare eller entreprenör? Detta behöver utredas vidare.

Sveriges Byggindustrier instämmer i att fortsatta kostnadseffektiva insatser för ökad energi-effektivisering är motiverade då de bidrar till ökad resurseffektivitet genom att dämpa efterfrågan på energi och frigöra koldioxidfri energi till andra användningsområden. Det är dock ordet kostnadseffektiv som är haken här. För vem ska åtgärden vara kostnadseffektiv? Vår syn är att det är först när åtgärder upplevs vara kostnadseffektiva för fastighetsägaren, dvs lönsamma, som de kommer att vidtas. Här finns alltså en stor utmaning för staten att se till att energieffektiviseringsåtgärder blir mer kostnadseffektiva för fastighetsägaren.

Sveriges Byggindustrier instämmer i att systemgränsen för byggnaders energiprestanda bör fokusera på byggnadens energibehov i stället för, som idag, levererad (köpt) energi. Hur och vilken typ av energi som tillförs är också viktigt men ska inte regleras av byggregler utan av andra styrmedel.

Sveriges Byggindustrier avstyrker förslaget att utvärdera effekten av förbudet i plan- och bygglagen för kommuner att ställa särkrav på byggnadsverks tekniska egenskaper vid planläggning. Att riva upp stopplagen är helt fel väg att gå. Tvärtom borde staten se till att den efterlevs. Idag kringgår flera kommuner lagen på olika sätt.

Det som skulle ge verklig effekt i nyproduktion är att se till att implementera EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda som stipulerar att alla nya byggnader ska vara s.k. "nära noll-energi"-byggnader kring år 2020. Att låta enskilda kommuner sätta upp egna energikrav på byggnader är att på en och samma gång låta staten abdikera från sitt ansvar för EU:s energimål och att dra undan mattan för en god konkurrens i byggsektorn. Istället för strängare energikrav i vissa enskilda kommuner är det som krävs för att nå energi- och klimatmålen att Sverige omgående implementerar direktivet och att staten genom Boverket stöttar kommunerna i att utöva den tillsyn som krävs för att de statliga energikraven ska följas. Det skulle spara många fler kilowattimmar och leda till ökad konkurrens i byggsektorn, lägre byggkostnader och bättre kvalitet i lågenergibygandet.

Observera att det på intet sätt är förbjudet för kommuner och andra offentliga aktörer att ställa hur tuffa energikrav de vill på allt de bygger i egen regi. Det är ett stort missförstånd att man inte får bygga bättre än BBR-kraven. Det finns därför en stor potential för kommuner och landsting att "gå före" i allt de bygger i egen regi, t ex skolor, förskolor, vårdbyggnader, idrottsanläggningar och andra offentliga byggnader samt 1 000-tals bostäder varje år via kommunägda bostadsbolag.

Sveriges Byggindustrier anser att större fokus än idag bör läggas på energieffektivisering av det befintliga byggnadsbeståndet. Detta inte minst mot bakgrund av att exempelvis det befintliga bostadsbeståndet omfattar 4,5 miljoner bostäder jämfört med de endast ca 50 000 bostäder som nyproduceras årligen. Dessutom använder det befintliga beståndet i genomsnitt ungefär dubbelt så mycket energi per kvadratmeter och år för uppvärmning jämfört med nya byggnader. Vi har tidigare presenterat flera olika förslag för att öka energirenoveringarnas antal och omfattning, t ex att koppla fastighetsavgiften till byggnadens energiprestanda.

Sveriges Byggindustrier tillstyrker förslaget att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för energieffektivt byggande och förvaltning, livscykelanalys samt förnybar energi men anser att det bör övervägas om detta kan samordnas med det (eller de) centrum för hållbar renovering som redan är beslutat att inrättas. Samordning av forsknings-, utvecklings- och informationsinsatser om hållbart byggande och förvaltning ökar effektiviteten och skapar tydlighet, till gagn för såväl fastighetsägare och entreprenörer som brukare.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till energi- och miljöchef Maria Brogren på maria.brogren@sverigesbyggindustrier.se eller 0761-360910.

Sveriges Byggindustrier

Ola Månsson
Verkställande direktör